

Wprowadzenie

Rodzina i szeroko rozumiane życie małżeńsko-rodzinne budzi zainteresowanie przedstawicieli wielu dyscyplin. Przy czym należy pamiętać, że między małżeństwem a rodziną zachodzi integralny związek, bowiem miłość i jedność małżonków zakłada odniesienie do rodziny oraz tworzy jej podstawy. Zdrowa, stabilna, mocna i funkcjonalna rodzina wzrasta i rozwija się na fundamencie komunii małżeńskiej, a im silniejsze więzi małżeńskie, tym sprawniej rodzina radzi sobie z trudnościami, problemami i kryzysami życia rodzinnego.

Poszczególne dziedziny i dyscypliny proponują własne określenia rodziny. Jednak u początków terminu „rodzina” jest grupa osób powiązanych ze sobą relacjami małżeństwa, rodzicielstwa czy adopcji, tworzących określoną strukturę władzy, autorytetu oraz posiadania. Każda rodzina jest także częścią znacznie większej „rodziny”: społeczeństwa, państwa, Kościoła, ludzkości. Między rodziną a społecznościami wyższego rzędu zachodzi ścisły wzajemny związek. Rodzina buduje je i wspiera, zaś społeczności wyższego rzędu powinny otaczać troską podstawową komórkę – rodzinę. Pomoc ze strony państwa musi obejmować nie tylko wsparcie finansowe rodziny, ale zapewnienie jej pomocy w zakresie zdrowia, zamieszkania, zatrudnienia, opieki i wychowania młodego pokolenia, dostępu do kultury i wypoczynku, zabezpieczenia jej praw. Wymaga to przygotowania i realizowania

przez państwo odpowiedzialnej polityki rodzinnej. Z drugiej strony zdrowa i stabilna rodzina przyczynia się bardziej niż jakakolwiek inna jednostka do przeobrażenia społeczeństwa, do jego postępu cywilizacyjnego oraz do jego humanizacji.

Każda rodzina tworzy swoją rzeczywistość, w której ustala własną treść, hierarchię wartości, normy, zasady postępowania, uczucia i działania; tworzy i formuje indywidualne dążenia członków rodziny, ich relacje oraz wyobrażenia o sobie i innych. Zwłaszcza relacje, związki uczuciowe i system wartości małżonków budują tożsamość danej rodziny, która tworzy oryginalny system, organizację i układ stosunków rodzinnych. W zdrowej i prawidłowo funkcjonującej rodzinie zaspokajane są podstawowe potrzeby zarówno dzieci, jak i dorosłych. Rodzina – przede wszystkim dzięki niemożliwym do odtworzenia w innych instytucjach więzom łączącym jej członków oraz konstytuujących wspólnotę rodzinną – tworzy fundamenty do umacniania zdrowia fizycznego, psychicznego i duchowego człowieka. Zdrowa – nie tylko w sensie zdrowia psychofizycznego, ale i prawidłowego funkcjonowania – rodzina jest wspólnotą życia i miłości, która służy swoim członkom, a jednocześnie stawia im wymaganie wspólnej realizacji celów na rzecz jej dobra i rozwoju.

Rodzina pozostaje naturalnym i niezastąpionym środowiskiem zrodzenia, rozwoju i wychowania człowieka. W niej osoba ludzka rodzi się i wzrasta nie tylko w sensie biologicznym, ale także psychicznym, społecznym, kulturowym, światopoglądowym i religijnym. Bowiem rodzina tworzy naturalny pomost między jednostką a społeczeństwem zarówno w zakresie poznania, przekazywania, zaakceptowania oraz urzeczywistniania wartości, jak i w zakresie procesów socjalizacji, wychowania, wdrażania do kultury. W rodzinie jako wspólnocie miłości człowiek stopniowo odkrywa, kim jest, rozwija się i zdobywa podstawy do bycia człowiekiem.

Ze względu na rangę rodziny w rozwoju i wychowaniu człowieka oraz jej wkład w budowanie społeczeństwa, narodu, państwa, Kościoła trzeba stale podejmować badania nad jej naturą, sytuacją i funkcjonowaniem. Domagają się tego zarówno sama natura społeczna człowieka oraz konieczność poszukiwania jak najlepszych warunków jego rozwoju, wychowania i funkcjonowania, jak również specyficzne uwarunkowania życia rodzinnego. Gwałtowne zamiany polityczne, społeczne, kulturowe, technologiczne, edukacyjne, religijne wpływają na strukturę rodziny i jej funkcjonowanie.

Oslabiona, dysfunkcyjna lub patologiczna rodzina jest bardziej narażona na różnego rodzaju negatywne wpływy, co znajduje odbicie w życiu jednostki i społeczeństwa. Aby pełniej realizować badania nad rodziną i odpowiedzialnie wspierać jej strukturę i funkcje rodziny, trzeba ciągle podejmować badania z zakresu dziedziny nauk humanistycznych: historii, filozofii, antropologii, dziedziny nauk teologicznych, dziedziny nauk społecznych: psychologii, socjologii, pedagogiki, ekonomii i finansów, nauk prawnych, ale także dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu.

W wyniku wielu zmian makrostrukturalnych rodzina ulega przemianom i potrzebuje holistycznego wsparcia. Odpowiadając na potrzeby rodziny, redaktor i autorzy monografii *Zdrowa i mocna rodzina fundamentem społeczeństwa* przygotowali kolejną publikację w serii: Nauki o Rodzinie. Punktem wyjścia jest diagnoza sytuacji współczesnej rodziny i określenie jej mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Ilona Bartocha-Galik próbuje odpowiedzieć na pytanie, czy współczesna rodzina przechodzi głęboki kryzys, czy ulega przemianie? Urszula Miernik podejmuje zagadnienie małoletniego macierzyństwa w kontekście polityki rodzinnej. Książd Andrzej Zwoliński opisuje współczesne zjawisko realizacji pragnienia rodzicielstwa z zastosowaniem najnowszych technologii medycznych, by otrzymać „dziecko idealne”. Zjawiskiem migracji zajmuje się także Magdalena J. Syga, która ukazuje osobowościowe i aksjologiczne predyktory adaptacji do sytuacji życiowej emigranta i jego rodziny na przykładzie polskich emigrantów w Holandii. Dwa następne artykuły dotyczą patologii, dysfunkcji i problemów rodzinny. Diagnozę zjawiska samobójstw dzieci i młodzieży w Polsce przedstawia Krystyna Jankowska, a Szymon Peterman ukazuje antyspołeczne zachowania dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych przemocą domową.

Niniejsza monografia wieloautorska nie pozostaje tylko na płaszczyźnie diagnozy, ale w drugiej części: *Holistyczne wsparcie małżeństwa i rodziny* pokazuje zróżnicowane, wieloaspektowe, podejmowane przez różne instytucje próby wsparcia rodziny jako całości oraz jej poszczególnych członków. Anna Paneth pokazuje umacnianie więzi małżeńskich i rodzinnych dzięki działalności fundacji Rodzina w Służbie Człowieka w Rychwałdzie. Magda Urbańska podkreśla znaczenie mediacji w sprawach rodzinnych. Krystian Wojacek przybliży zagadnienie profilaktyki kryzysu małżeństwa jako drogi do zdrowego społeczeństwa. Z kolei problematykę pracy z traumą relacyjną

w terapii par ukazuje ks. Paweł Landwójtowicz. Kwestia rodzicielstwa zastępczego w świetle zasady subsydiarności jest opisana przez Klaudię Słowik.

W trzeciej części: *Wychowanie w rodzinie i we współpracy z rodziną* są podejmowane zagadnienia wychowania i wdrażania do kultury narodowej. Ksiądz Jan Kochel prezentuje propozycję św. Pawła na temat duchowej pedagogii miłości, a ks. Władysław Majkowski ukazuje rolę rodziny w kształtowaniu postaw patriotycznych. Natomiast Elżbieta Osewska przedstawia zmagania polskiej rodziny migracyjnej o zachowanie języka i kultury polskiej na przykładzie Polskiej Szkoły w Leuven.

Ze względu na ograniczenia objętościowe monografii niektóre tematy nie zostały podjęte, a inne są tylko częściowo zaprezentowane, jednak autorzy i redaktor wyrażają nadzieję, że niniejsza publikacja pobudzi dyskusję naukową, ułatwi dalsze badania oraz przyczyni się do umacniania relacji między rodziną i społeczeństwem.

ks. Józef Stala
redaktor